

בקשה לדין בוועדת הפנים והגנת הסביבה במהלך פגרת הכנסת בנושא אסדת לויתן

כבוד יו"ר הכנסת של כלל תושבי ישראל,

אנו, פרופ' אמריטוס אורי דיין (האוניברסיטה העברית) ופרופ' ח' דוד ברודאי (הטכניון) שתחום מומחיותינו הינו פיזור מזהמים באטמוספירה, מצטרפים לבקשה של עמותת "צלול" וארגון "שומרי הבית" ומבקשים מיו"ר הכנסת להורות על קיום דיון דחוף בוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בנושא עצירת העבודות להקמת אסדת הטיפול בגז ממאגר לויתן הנבנית במרחק של 9.6 קמ' מול חוף דור. בקשתנו זאת נובעת מנתונים חדשים ושגויים אשר הוצגו בפנינו לאחרונה על ידי נציגים ואנשי מקצוע של המשרד להגנת הסביבה ומשרד האנרגיה בדבר הערכת הפליטות של חומרים נדיפים (ביניהם חומרים רעילים וחומרים מסרטנים) מאסדות גז בעולם, עליהם הם התבססו במודל להערכת ההשפעה על הסביבה של אסדת לויתן. כיוון שכבר חשפנו לפני כמה שבועות שגיאות מהותיות אחרות בתהליך קבלת ההחלטות בנושא שבנידון ובנתונים עליהם נסמכו החלטות אלו, לרבות תסקיר ההשפעה על הסביבה הנדרש בחוק ואשר הוכן ע"י היזם ברמה מקצועית נמוכה ובאופן שאינו תואם את הקריטריונים שקבע המשרד להגנת הסביבה.

השיקול המכריע והקריטי לקביעת עמדתו של הרגולטור הינה חובתו להגן על התושבים החיים במורד הרוח מהאסדה במיקומה המתוכנן. החשיפה של האנשים למזהמי אוויר שמקורם מפעילות תעשייתית, כדוגמת המפעל הפטרוכימי שיוקם על האסדה, נגזרת מכמות מזהמי האוויר והחומרים המסוכנים שיפלטו לאוויר. נציין שלא קיימת מחלוקת לא עם היזם ולא עם הרגולטור בדבר היותם של חלק מחומרים אלה רעילים ואף מסרטנים ולכן ריכוזם בסביבה צריך להיות נמוך מערכי הסף הקבועים בחוק. הנתון החשוב ביותר לשם הערכת ריכוז המזהמים אליהם עלולים להיחשף התושבים היא כמות ומאפייני הפליטה שלהם הן בפעילות שגרתית באסדה והן בעת תקלה. לצערנו, כיום לא ניתן לאמוד בצורה מושכלת ואחראית את ההשפעה הבריאותית של הפעילות המתוכננת על האסדה כיוון שתרחישי הפליטה לוקים באי-וודאות גדולה מאוד ואינם אמינים. לכן, כל התוצאות עליהן נסמך המחוקק והרשות המבצעת, ושעל פיהן צפוי להינתן הרישוי לפעילות האסדה מחייבים בחינה מעמיקה מחודשת.

אמנם אסדת הפקה וטיפול בגז בקרבת החוף אושרה במוסדות התכנון לפני מספר שנים, אך אישור זה התקבל תוך הטעיית חברי הוועדה והצגת מצג שווא לפיו הקמת אסדה על פי הבאר, במרחק של כ-120 קמ' מהחוף, אינה אפשרית, אינה אמינה, ואינה מקובלת. כיום ברור שהצגה זו הייתה שגויה, מטעה, ואם לא נפעל כעת ייתכן שגם "בכיה לדורות". עובדה היא כי פיתוח אסדת הטיפול של שדות הגז כריש ותנין אושרה במרחק של 90 ק"מ מחופי ישראל (בתחום המים הכלכליים).

בדיונים במסגרות שונות הציגו מספר מומחים את דעתם המנומקת שחלופת פיתוח המאגר תוך שימוש באסדה צפה בעומק ובמרחק רב מהחוף הינה אפשרית ובטוחה יותר לתושבי ישראל מבחינות רבות. הדיון בנושא דחוף שכן רק לאחרונה התגלה המידע אודות היקף זיהום האוויר מפעילותה של אסדת תמר - אסדה ששייכת לאותה חברה ואשר בעת הקמתה נטען בפה מלא כי הפליטות מימנה תהיינה מינימליות היות והיא נבנית במיטב הטכנולוגיה הקיימת. ובכן, היום ידוע (והחברה מודה בכך) כי הפליטות מאסדת הטיפול של תמר גדולות לפחות פי 30 מתחזיות החברה והמשרד להגנ"ס בעת אישור התוכניות. בפרט, גם הפליטות המדווחות כיום לוקות ככל הנראה בהערכת חסר, כי המשרד להגנ"ס מצהיר כי אינו יכול לבצע ניטור בארובות באסדת תמר עקב בנייה לא תקנית שלהן. אנו סבורים כי נתון זה לכשעצמו מהווה סיבה מספקת לעיכוב המשך העבודות על אסדת לויתן הסמוכה יותר לחוף.

בדיונים שערכנו בשבוע שעבר עם נציגי המשרד להגנת הסביבה ומשרד האנרגיה נאמר שוב שהיום אין לאנשי המקצוע אסמכתא "מוצקה" מה יהיו הכמות ופרופיל הפליטות לאוויר מאסדת לויתן, וכי אין הם יכולים לתת אפילו דוגמא אחת של אסדה קיימת בעולם הרחב המשתמשת בטכנולוגיה דומה לזו המתוכננת באסדת לויתן והדומה בהיקף תפוקתה וששיעור הפליטות ממנה נמוך כפי שטוען היזם בתסקיר ההשפעה על הסביבה שהגיש ושאוּמץ על ידי המשרד להגנ"ס. אנו סבורים כי חישוב פליטת המזהמים התבססה על ערכים ממוצעים שחושבו ללא הבחנה בין אסדות פעילות לאסדות שאינן משמשות להפקה. לכן, הערכת הפליטות שנעשתה (או אומצה) על ידי המשרד להגנ"ס הינה שגויה, בדיוק כפי שלמצע תפוחי עץ ותפוחי אדמה לכלל תפוקה חקלאית של "תפוחים" הינה טעות ברורה. לכן, הערכות הפליטה עליהם מתבססים אנשי המקצוע בשני משרדי הממשלה הרלוונטיים הינן כנראה שגויות.

לסיכום, לטובת הציבור, לטובת הסביבה, ולטובת מדינת ישראל אנו מבקשים לקיים דיון דחוף שמטרתו לבחון את הצורך בעיכוב מידי של המשך עבודות הבניה של אסדת לויתן עד לבירור יסודי של הנושאים הנ"ל, תוך בחינת האפשרות לשינוי התכנון להפקת הגז מהמאגר ואבטחת הביטחון האנרגטי של ישראל תוך בחינת התועלות במתווים שונים והתייחסות מקצועית מוקפדת לסכנות הגלומות לבריאות הציבור ולסביבה (אוויר, ים, חוף, יבשה, ביוספירה) בהקמת האסדה במתווה הנוכחי. אין ספק שיש לקחת בחשבון גם שיקולים כלכליים וביטחוניים כבדי משקל אשר יכולים להביא לצמצום הבזבז של מאות מיליוני שקלים מכספי ציבור בבנייתה של אסדה במתווה הנוכחי, שהוא לדעתנו החלופה הגרועה.

בברכה,

פרופ' (אמר.) אורי דיין

פרופ' ח' דוד ברודאי